

Кривоніс С. В.

Науковий керівник: Каткова Т.Г. к.ю.н., доцент, доцент кафедри земельного та аграрного права

(Державний біотехнологічний університет, м. Харків, Україна)

ДОГОВІР ЛІЗИНГУ У ГОСПОДАРСЬКОМУ ПРАВІ

Вступ. Ринок лізингових послуг в Україні перебуває у стадії застою, велика кількість операторів ринку припинила свою діяльність. З одного боку, це спричинено факторами соціально-політичними та економічними, а з іншого – недосконалістю законодавчого регулювання правовідносин лізингу.

Особливу стурбованість викликає вихід із вітчизняного ринку іноземних лізингових компаній, представників міжнародних фінансових груп, що призвело до скорочення можливостей щодо залучення іноземних інвестицій у вітчизняні сектори економіки.

Господарсько-правова відповідальність є досить важливим механізмом і невід’ємною складовою в організації та впорядкуванні господарської діяльності країни. Вона є важливою формою регулювання відносин в сфері господарювання та найбільш ефективним на сьогодні засобом попередження правопорушень у даній сфері.

Таким чином, правове регулювання лізингу є важливим чинником у зміцненні вітчизняної економіки.

Виклад основного матеріалу. Відповідно до ст. 292 Господарського кодексу Лізинг - це господарська діяльність, спрямована на інвестування власних чи залучених фінансових коштів, яка полягає в наданні за договором лізингу однією стороною (лізингодавцем) у виключне володіння та користування другій стороні (лізингоодержувачу) на визначений строк майна, що належить лізингодавцю або набувається ним у власність (господарське відання) за дорученням чи погодженням лізингоодержувача у відповідного постачальника (продавця) майна, за умови сплати лізингоодержувачем періодичних лізингових платежів [1]. Правові та організаційні засади фінансового лізингу в Україні врегульовано Законом України «Про фінансовий лізинг» [2], відповідно до якого договір фінансового лізингу – це договір, за яким надаються послуги з фінансового лізингу.

На думку О.В. Сідей, договір необхідно визначати «як домовленість (волевиявлення) двох або більше осіб, визначену у встановленій законом формі та спрямовану на досягнення єдиного правового результату, що виражається у встановленні, зміні або припиненні цивільних прав та обов’язків». Правильне розуміння поняття вищевказаної категорії уможливорює висновки про його сутність, механізм застосування та ефективність регулювання відносин [3].

У публікаціях вітчизняних учених фінансовий лізинг є предметом дослідження переважно в економічній площині, де він розглядається як механізм позабанківського кредитування та інвестиційного інструменту оновлення основних засобів виробництва підприємств. В юридичній науці проблематику правового регулювання та правозастосовні аспекти фінансового лізингу розробляла незначна кількість науковців, серед яких можна згадати В. П. Барбару, А. О. Грабовську [4], В. М. Малишко, М. С. Микитюк [5].

В.П. Барбара та А.О. Грабовська зазначають, що гарантією та запорукою успішного розвитку будь-якої підприємницької діяльності є її надійне правове забезпечення. І навпаки, правова невизначеність підвищує ступінь ризику та стає одним із факторів, що стримують підприємницьку ініціативу. Лізинговий бізнес, незважаючи

на всі свої переваги, не є винятком із цього правила. В.М. Малишко та М.С. Микитюк зазначають, що трансформаційні процеси, що відбуваються в ринковій економіці України, обмеженість фінансових та інвестиційних ресурсів, необхідність удосконалення інноваційного складника виробництва зумовлюють пошук нових способів покращення та оновлення основних фондів підприємств. Одним із таких інструментів є лізинг, який є невід'ємним елементом господарських відносин у державах із розвинутою ринковою економікою. І наголошують, що лізинг необхідно розглядати як вид господарських відносин, в основі яких лежить договір.

Головне, що відрізняє господарсько-правові договори від інших видів, це мета договору. Господарський договір завжди укладається з господарською (комерційною) метою для досягнення необхідних господарських і комерційних результатів. Це виробництво й реалізація за плату продукції, виконання робіт і оплата їхніх результатів, надання платних послуг.

Відповідно до ст. 11 Закону України «Про фінансовий лізинг» до супровідних послуг на ринку фінансового лізингу належать: 1) посередницькі послуги на ринку фінансового лізингу; 2) допоміжні послуги на ринку фінансового лізингу. До посередницьких послуг на ринку фінансового лізингу належить діяльність агентів, які від імені, за дорученням та в інтересах лізингодавця здійснюють укладення договорів фінансового лізингу, надають консультаційні чи експертно-інформаційні послуги та/або проводять іншу роботу, пов'язану з підготовкою, укладенням, виконанням та/або супроводом договорів фінансового лізингу.

Допоміжними послугами на ринку фінансового лізингу відповідно до Закону України «Про фінансовий лізинг» належать послуги з: 1) страхування об'єкта фінансового лізингу та/або ризиків, пов'язаних з виконанням договору фінансового лізингу; 2) оцінки майна лізингоодержувача, що використовується для забезпечення виконання ним зобов'язань за договором фінансового лізингу; 3) ремонту та обслуговування майна, яке є предметом договору фінансового лізингу; 4) продажу майна, яке було предметом договору фінансового лізингу і відповідно до договору та/або в порядку, встановленому законом, повернено лізингодавцю; 5) надання майна в оренду; 6) консультування. Національний банк України може встановлювати інші види допоміжних послуг на ринку фінансового лізингу [2].

Отже, можна констатувати, що законодавець розрізняє три види послуг із фінансового лізингу:

- 1) послуги з передачі лізингодавцем лізингоодержувачу у володіння та користування майна;
- 2) посередницькі послуги;
- 3) допоміжні послуги.

Суб'єктний склад договору фінансового лізингу представлений учасниками господарських правовідносин, для яких операції з фінансового лізингу є безпосереднім способом здійснення господарської діяльності або які користуються можливостями договору фінансового лізингу для отримання необхідного обладнання, техніки, технологій і т. п., що буде використовуватись у господарській діяльності.

Висновок. Договір фінансового лізингу є господарсько-правовим документом, що посідає самостійне місце серед орендних договорів у сфері господарської діяльності. Для вдосконалення розуміння договору фінансового лізингу як господарсько-правового договору пропонується закріпити у ст. 1 Закону України «Про фінансовий лізинг» таке поняття договору фінансового лізингу: «Договір фінансового лізингу – це господарсько-правовий договір, за яким лізингодавець зобов'язується на строк та за плату передати лізингоодержувачу у володіння та користування як об'єкт фінансового лізингу майно, що належить лізингодавцю на праві власності та набуте ним без попередньої домовленості із лізингоодержувачем, або майно, спеціально придбане лізингодавцем у продавця (постачальника) відповідно до встановлених

лізингоодержувачем специфікацій та умов, та може передбачати надання лізингоодержувачу посередницьких і допоміжних послуг». Включення у наведену нормативну дефініцію усіх трьох видів послуг із фінансового лізингу матиме практичне значення, адже дозволить фіксувати безпосередньо в договорі фінансового лізингу додаткові можливості для сторін без укладення супутніх договорів.

ВИКОРИСТАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Господарський кодекс України від 16.01.2003 р. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#n1930>
2. Закон України «Про фінансовий лізинг» від 04.02.2021р. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1201-20#Text>
3. Сідей О.В. Аналіз поняття «договір» у цивільному праві України. Європейські перспективи. 2014. № 1. С. 113–115.
4. Барбара В.П., Грабовська А.О. Закон України «Про фінансовий лізинг»: складні питання застосування у контексті правових позицій Верховного Суду України. Вісник Верховного Суду України. 2014. № 3. С. 42–48;
5. Малишко В.М., Микитюк М.С. Правова природа лізингу. Наукові праці Національного авіаційного університету. 2015. № 1 (34). С. 121–124;